

A BIZOTTSÁG HATÁROZATA

(2009. július 8.)

a hollandiai olaj- és gázfeltárásnak és kitermelésnek a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló 2004/17/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alkalmazása alóli mentesítéséről

(az értesítés a C(2009) 5381. számú dokumentummal történt)

(Csak a holland nyelvű szöveg hiteles.)

(EGT-vonatkozású szöveg)

(2009/546/EK)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre,

tekintettel a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai ágazatban működő ajánlatkérők beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló, 2004. március 31-i 2004/17/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre⁽¹⁾ és különösen annak 30. cikke (5) és (6) bekezdésére,

tekintettel a Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (a továbbiakban: NAM) által 2009. február 26-án e-mailben benyújtott kérelemre,

a közbeszerzési tanácsadó bizottsággal való konzultációt követően,

mivel:

I. TÉNYEK

(1) A 93/676/EGK bizottsági határozat⁽²⁾ alapján a Hollandiában olaj- vagy gázfeltárást, illetve kitermelést folytató ajánlatkérők részére engedélyezték, hogy az akkor alkalmazandó irányelvnek megfelelő rendes szabályok helyett egy alternatív rendszert alkalmazzanak. Az alternatív rendszer bizonyos statisztikai követelményekkel járt, és kötelezővé tette a megkülönböztetés tilalmára és a pályáztatásra vonatkozó elvnek a betartását az árubeszerzésre, építési beruházásra vagy szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződések odaítélésekor, különösen azon információk tekintetében, amelyeket a szervezet a beszerzési szándékairól a gazdasági szereplők rendelkezésére bocsát. Az említett határozat joghatásait az előző irányelv helyébe lépő 2004/17/EK irányelv 27. cikke – 30. cikkének sérelme nélkül – továbbra is fenntartotta.

(2) 2009. február 26-án a NAM a 2004/17/EK irányelv 30. cikkének (5) bekezdése szerinti kérelmet juttatott el a Bizottsághoz e-mailben. A Bizottság a 30. cikk (5) bekezdésének első albekezdésével összhangban, 2009. március 5-én kelt levelében tájékoztatta erről a holland hatóságokat, amire a holland hatóságok 2009. március 26-án e-mailben válaszoltak. A Bizottság ezenfelül 2009. március 9-én e-mailben további információkat kért a NAM-tól, amelyeket a NAM 2009. március 23-án e-mailben elküldött a Bizottságnak.

(3) A NAM által benyújtott kérelem a hollandiai olaj- és gázfeltárással és kitermeléssel kapcsolatos. Az összefonódás-ellenőrzéssel kapcsolatban hozott korábbi bizottsági határozatokkal⁽³⁾ összhangban, a kérelemben három, a NAM által folytatott különböző tevékenységet jelöltek meg, konkrétan:

- a) az olaj- és gázfeltárást;
- b) az olajkitermelést; és
- c) a földgázkitermelést.

A fent említett bizottsági határozatokkal összhangban e határozat alkalmazásában a „kitermelésbe” beleértendőek a „fejlesztések”, azaz a későbbi kitermeléshez szükséges infrastruktúrafejlesztések is (olajfúró tornyok, csővezetékek, végpontok stb.).

II. JOGI KERET

(4) A 2004/17/EK irányelv 30. cikke előírja, hogy az irányelvben említett bármely tevékenység folytatására irányuló szerződések nem tartozhatnak a 2004/17/EK irányelv hatálya alá, ha abban a tagállamban, ahol a szerződést teljesítik, a tevékenység közvetlen módon ki van téve a

⁽¹⁾ HL L 134., 2004.4.30., 1. o.

⁽²⁾ A földrajzi területek kőolaj vagy földgáz feltárása vagy kitermelése céljából történő hasznosításának a 90/531/EGK tanácsi irányelv 2. cikke (2) bekezdése b) pontjának i. alpontjában meghatározott tevékenységtől való, Hollandiában érvényes eltérése megállapításáról, valamint az ilyen tevékenységet végző szervezeteknek az irányelv 2. cikke (3) bekezdésének b) pontja szerinti különleges vagy kizárólagos jogok alapján működő szervezetektől való, Hollandiában érvényes eltérése megállapításáról szóló, 1993. december 10-i 93/676/EK bizottsági határozat, HL L 316., 1993.12.17., 41. o.

⁽³⁾ Lásd különösen egy összefonódást a közös piaccal és az EGT-megállapodással összeegyeztethetőnek nyilvánító 1999. szeptember 29-i, 2004/284/EK bizottsági határozatot (IV/M. 1383 sz. ügy – Exxon/Mobil) és a további határozatokat, például egy összefonódást a 139/2004/EK tanácsi rendelet szerint a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító 2007. május 3-i bizottsági határozatot (COMP/M. 4545 sz. ügy – STATOIL/HYDRO).

versenynek olyan piacokon, amelyekre a belépés nem korlátozott. A versenynek való közvetlen kitétséget objektív szempontok alapján kell értékelni, figyelembe véve az érintett ágazat egyedi jellemzőit. A piacra való belépés akkor minősül szabadnak, ha a tagállam végrehajtotta és alkalmazta az adott ágazatot vagy annak egy részét megnyitó, megfelelő közösségi jogszabályokat.

- (5) Mivel Hollandia végrehajtotta és alkalmazta a szénhidrogének kutatására, feltárására és kitermelésére vonatkozó engedélyek megadásának és felhasználásának feltételeiről szóló, 1994. május 30-i 94/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet⁽¹⁾, a 2004/17/EK irányelv 30. cikke (3) bekezdésének első albekezdésével összhangban a piacra való belépést nem korlátozottnak kell tekinteni. Azt, hogy egy tevékenység egy adott piacon közvetlen módon ki van-e téve a versenynek, több kritérium alapján kell megállapítani, amelyek közül önmagában egyik sem döntő jelentőségű.
- (6) A határozat által érintett piacokra vonatkozó egyik fontos paraméter az adott piac főbb szereplőinek piaci részesedése. A másik kritérium az adott piacok koncentrációjának szintje. Mivel a határozat hatálya alá tartozó különböző tevékenységek feltételei eltérőek, a versenyhelyzet vizsgálata során figyelembe kell venni a különböző piacokon fennálló különböző helyzeteket.
- (7) Ez a határozat nem sérti a versenyszabályok alkalmazását.

III. ÉRTÉKELÉS

- (8) A kérelem tárgyát képező három tevékenységet (olaj- és gázfeltárás, illetve olajkitermelés és gázkitermelés) különálló termékpiacoknak tekintették a fenti (3) preambulumbekezdésben hivatkozott bizottsági határozatokban. Ennek megfelelően külön-külön kell őket megvizsgálni.

Olaj- és gázfeltárás

- (9) A kialakult bizottsági gyakorlat⁽²⁾ szerint az olaj- és gázfeltárás egy érintett termékpiacot alkot, hiszen

⁽¹⁾ HL L 79., 1996.3.29., 30. o.

⁽²⁾ Lásd különösen a fent említett Exxon/Mobil határozatot, továbbá a valamivel frissebb, egy összefonódást a 139/2004/EK rendelet szerint a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító 2007. november 19-i bizottsági határozatot (COMP/M.4934 sz. ügy – KAZMUNA-IGAZ/ROMPÉTRÓL).

kezdetben nem lehet megmondani, hogy a feltárás olaj- vagy gázlelőhely megtalálását eredményezi-e. Ugyanezen régóta bevett bizottsági gyakorlat alapján határozták meg azt is, hogy e piac földrajzilag az egész világot lefedti.

- (10) A feltárási tevékenységet végző gazdasági szereplők piaci részesedését három mutatóval lehet mérni: a tőkekiadásokkal, a bizonyítottan feltárt készletekkel és a várható termeléssel. A gazdasági szereplők piaci részesedésének értékeléséhez a tőkekiadási mutatót már többször fontolóra vették⁽³⁾. Részben a különböző földrajzi területeken szükséges befektetések szintjei közötti jelentős különbségekből adódóan azonban, a mutató nem bizonyult alkalmasnak. Az olaj és gáz feltárásához ugyanis nagyobb befektetésre van szükség az Északi-tengeren, mint például a Közel-Keleten. Két másik mutatót viszont alkalmaznak az ágazatban a gazdasági szereplők piaci részesedésének értékelésére, nevezetesen a bizonyítottan feltárt készleteken belüli és a várható kitermelésen belüli részesedést⁽⁴⁾.
- (11) A rendelkezésre álló információk szerint a 2007. december 31-én a világ bizonyítottan feltárt, összes olaj- és gázkészleteinek mennyisége 378,6 milliárd köbméter olajegyenérték (a továbbiakban: Sm³ oe) tett ki⁽⁵⁾. 2008. január 1-jén a hollandiai, bizonyítottan feltárt, összes olaj- és gázkészletek mennyisége valamivel több mint 1,426 milliárd Sm³ oe-t tett ki⁽⁶⁾, ami alig több mint 3,7 ‰. A NAM részesedése még kisebb. A rendelkezésre álló információk alapján a NAM piaci részesedését akkor is elhanyagolhatónak kellene tekinteni, ha a várható kitermelést vennék alapul. Jóllehet a NAM 0,04 millió hordós napi olajkitermelése várhatóan 0,06 millió hordóra nő a kelet-hollandiai schoonebeek-i olajmezőn a termelés teljes körű újraindításával, ez a világ napi 81,533 millió hordós olajkitermelésével összehasonlítva mindössze 0,7 ‰-es részesedésnek felel meg. Tekintettel a feltárási piac koncentrációjának fokára, amelyet – az állami tulajdonban lévő vállalatokat leszámítva – három magántulajdonban lévő vertikálisan integrált, nemzetközi óriásvállalat (a BP, az ExxonMobil és a Shell), valamint néhány további „nagyobb” vállalat jelenléte jellemez, az említett tényezőket a versenynek való közvetlen kitétség jeleként kell értelmezni.

⁽³⁾ Lásd különösen a fent említett Exxon/Mobil határozatot ((23-24) bekezdés).

⁽⁴⁾ Lásd különösen a fent említett Exxon/Mobil határozatot ((25) és (27) bekezdés).

⁽⁵⁾ Lásd a kérelem 5.2.1 pontját és az ott megjelölt forrásokat, különösen pedig a BP „Statistical Review of World Energy” című, 2008. júniusi kiadványát a kérelem mellékletében.

⁽⁶⁾ Ebből 1 390 milliárd Sm³ földgáz, ami 1 390 millió Sm³ oe-nek felel meg, és 36,6 millió Sm³ kőolaj, ami így összesen 1 426 600 000 Sm³.

Olajkitermelés

- (12) A kialakult bizottsági gyakorlat⁽¹⁾ szerint a nyersolaj kitermelése és előállítása különálló termékpiacot képez, amely földrajzilag az egész világot lefedi. A rendelkezésre álló információk⁽²⁾ szerint a világ napi olajkitermelése összesen 81,533 millió hordót tett ki 2007-ben. Ugyanabban az évben a NAM napi 0,04 millió hordó olajat termelt, ami 0,49 %-os részesedésnek felel meg. Tekintettel az olajtermelési piac koncentrációjának fokára, amelyet – az állami tulajdonban lévő vállalatokat leszámítva – három, vertikálisan integrált, magántulajdonban lévő nemzetközi óriásvállalat (a BP, az ExxonMobil és a Shell, amelyek a rendelkezésre álló információk szerint 2007-ben 3,08 %, 2,32 % és 2,96 %-os olajkitermelési részesedéssel rendelkeztek), valamint néhány további „nagyobb” vállalat⁽³⁾ jelenléte jellemez, az említett tényezőket a versenynek való közvetlen kitétség jeleként kell értelmezni.

Földgáztermelés

- (13) Egy korábbi, a gáznak a végfelhasználók részére történő biztosításáról szóló bizottsági határozat⁽⁴⁾ különbséget tett az alacsony fűtőértékű és a magas fűtőértékű gáz között. A Bizottság továbbá megvizsgálta azt is, hogy a cseppfolyósított földgázszállítást meg kell-e különböztetni a csővezetékes földgázszállítástól⁽⁵⁾. Egy későbbi, többek között a földgáztermelésre és előállításra vonatkozó bizottsági határozat⁽⁶⁾ – arra hivatkozva, hogy „a végső értékelést nem befolyásolja az elfogadott meghatározás” – megválaszolatlanul hagyta a kérdést, hogy a határozat alkalmazásában különállóként kell-e kezelni az alacsony fűtőértékű gáz, a magas fűtőértékű gáz és a cseppfolyósított földgáz piacait. A kérdést e határozat alkalmazásában is nyitva lehet hagyni, mivel:

— a NAM nem termel cseppfolyósított földgázt,

— a NAM kizárólag Hollandiában tevékenykedik, ahol az azonnali gázpiacon (Title Transfer Facility, TTF) 2008. július 1-jével nincs semmilyen különbség az alacsony fűtőértékű és a magas fűtőértékű gáz között. Továbbá ezen időponttól kezdődően teljes mértékben a Gas Transport Services (a hollandiai gázhálózat üzemeltetője) ellenőrzi a minőségi konverziót. Így a szállítóknak nem kell konverziós kapacitást lekötöniük.

(1) Lásd különösen a fent említett Exxon/Mobil határozatot, továbbá a valamivel frissebb, egy összefonódást a 139/2004/EK rendelet szerint a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánító 2007. november 19-i bizottsági határozatot (COMP/M.4934 sz. ügy – KAZMUNA-IGAZ/ROMPETROL).

(2) Lásd a kérelemhez csatolt, 2008. júniusi „BP Statistical Review of World Energy” (a továbbiakban: BP Statisztikák) 8. oldalát.

(3) Amelyek piaci részesedése alacsonyabb, mint az említett óriásvállalatoké.

(4) Egy összefonódásnak a közös piaccal és az EGT-megállapodás működésével összeegyeztethetőnek való nyilvánításáról (COMP/M.4180. sz. ügy – Gaz de France/Suez) szóló, 2006. november 14-i 2007/194/EK bizottsági határozat, HL L 88., 2007.3.29., 47. o.

(5) Lásd különösen a fent említett Gaz de France/Suez határozatot.

(6) Lásd a fent említett M4545 sz. ügyre vonatkozó határozat 1.2. pontját.

- (14) E határozat alkalmazásában tehát az érintett termékpiac maradhat általában a földgáztermelési piac, nem kell különbséget tenni az alacsony fűtőértékű, a magas fűtőértékű és a cseppfolyósított földgáz piaci között. A piac földrajzi kiterjedését illetően a korábbi bizottsági határozatok⁽⁷⁾ szerint az az Európai Gazdasági Térséget (EGT) és esetlegesen Oroszországot és Algériát foglalja magában.

- (15) A rendelkezésre álló információk⁽⁸⁾ alapján az Európa Unió teljes gáztermelése 191,9 milliárd Sm³-t tett ki 2007-ben, míg az EGT-ben ugyanebben az évben a termelés 281,6 milliárd Sm³ volt. A NAM 2007-es termelése 50 milliárd Sm³ volt, amivel a piaci részesedése 17,76 %-nak felelt meg. Az oroszországi termelés 607,4 az algériai pedig 83,0 milliárd Sm³-t tett ki 2007-ben. Az EGT, Oroszország és Algéria teljes termelése így összesen 972 milliárd Sm³, amiből a NAM részesedése 5,14 %-ot tett ki. Tekintettel a földgáztermelési piac koncentrációjának fokára, amelyet – az állami tulajdonban lévő vállalatokat leszámítva – három, vertikálisan integrált, magántulajdonban lévő nemzetközi óriásvállalat (a BP, az ExxonMobil és a Shell), valamint olyan nagyon szereplők, mint az orosz Gazprom jelenléte jellemez, az említett tényezőket a versenynek való közvetlen kitétség jeleként kell értelmezni.

IV. KÖVETKEZTETÉSEK

- (16) Tekintettel a (3)–(15) preambulumbekkezdésben megvizsgált tényezőkre, a 2004/17/EK irányelv 30. cikkének (1) bekezdésében a versenynek való közvetlen kitétségre vonatkozó feltételt teljesítettnek kell tekinteni Hollandiában a következő szolgáltatások tekintetében:

a) olaj- és gázfeltárás;

b) olajkitermelés; és

c) földgáztermelés.

- (17) Mivel a piachoz való korlátlan hozzáférés feltétele teljesítettnek tekinthető, a 2004/17/EK irányelv nem alkalmazandó abban az esetben, ha az ajánlatkérők a (16) preambulumbekkezdés a)–c) pontjában felsorolt szolgáltatások nyújtását Hollandiában lehetővé tevő szerződéseket ítélik oda, sem pedig ha az ilyen tevékenységek Hollandiában való folytatására írnak ki tervpályázatot.

- (18) E határozat alapját a NAM és a Holland Királyság által benyújtott információk szerint, a 2009. február–március időszakban fennálló jogi és ténybeli helyzet képezi. Amennyiben a jogi vagy ténybeli helyzetben beálló jelentős változások miatt a 2004/17/EK irányelv 30. cikke (1) bekezdésének alkalmazhatóságára vonatkozó feltételek már nem teljesülnek, e határozat felülvizsgálható,

(7) Lásd például a fenti (3) preambulumbekkezdésben említetteket.

(8) Lásd különösen a BP Statisztikák 24. oldalát.

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A 2004/17/EK irányelv nem alkalmazható az ajánlatkérő felek által odaitélt, és a következő szolgáltatások nyújtását Hollandiában lehetővé tevő szerződésekre:

- a) olaj- és gázfeltárás;
- b) olajkitermelés; és
- c) földgázkitermelés.

2. cikk

Ennek a határozatnak a címzettje a Holland Királyság.

Kelt Brüsszelben, 2009. július 8-án.

a Bizottság részéről
Charlie McCREEVY
a Bizottság tagja
